

Avel- och djurhållningsenheten

Föreningar för djurhållare som ägnar sig åt avel
med svenska raser

Jackis Lannek

Inkorsning av andra raser i hotade svenska husdjursraser

Sverige har genom att skriva under konventionen om biologisk mångfald förbundit sig att bevara och uthålligt nyttja sina husdjursgenetiska resurser. Dit hör också den domesticerade mångfalden på husdjursområdet. Vanligen sker bevarande av svenska husdjur genom att bevara raser. Några raser är numerärt små och har en mycket smal avelsbas. I dessa fall förekommer eller föreslås det ibland att öka den genetiska variationen genom att korsa in en annan ras. Då sådana rasblandningar av svenska husdjursraser är av nationellt intresse har Jordbruksverket fastställt en policy kring dessa. Jordbruksverket har också tagit fram rekommendationer om vad som ska ingå i ett beslutsunderlag för att det ska vara möjligt att besluta om inkorsning är ett lämpligt alternativ. Jordbruksverket har tagit fram denna policy och dessa rekommendationer efter konsultation med sitt husdjursgenetiska råd.

Denna policy berör inte bruket att använda sig av hybrider eller flerraskorsningar i kommersiell animalieproduktion.

Policy om inkorsning

Jordbruksverket avråder från inkorsning i hotade svenska husdjursraser om det inte finns mycket starka belägg för att rasen i fråga har problem som härrör från inavel. Om eventuell inkorsning ändå sker får denna inte till det sämre förändra den ursprungliga rasens funktion, arbetssätt eller sundhet.

Arbetsbeskrivning för att ta fram beslutsunderlag

Beslut om huruvida rasinkorsning ska ske eller inte bör fattas i en grupp med bred vetenskaplig kompetens och i samråd med berörd rasförening. Lämpligen bör beslutsgruppen inkludera personer med sakkompetens inom husdjursgenetik, bevarandegenetik med inriktning på små populationer samt veterinärmedicin. Den rasförening som ansvarar för den ras som eventuellt blir föremål för inkorsning bör underrätta Jordbruksverket om gruppens sammansättning innan arbetet med att ta fram beslutsunderlaget påbörjas. För de föreningar som har avelsplaner och/eller plan- och riktlinjer godkända av Jordbruksverket är detta ett krav.

Rekommendationer om vad som bör utgöra beslutsunderlag innan beslut om eventuell inkorsning i numerärt liten ras kan tas

Skälen till varför rasinkorsning föreslagits ska vara utförligt presenterade. Vilka problem har rasen drabbats av som kan härledas till inavel och varför kan dessa problem inte lösas på annat sätt än genom att korsa in en annan ras?

Det ska finnas en redogörelse för möjligheten att öka upp den effektiva populationsstorleken både genom ökad numerär och genom ett eventuellt mer optimalt utnyttjande av de potentiella avelsdjur som finns. För att göra denna redogörelse ska rasen vara inventerad på antal friska, okastrerade individer i fertil ålder, samt på djur födda under året och som ännu inte uppnått könsmognad. (Konstaterat infertila individer lämnas utanför redovisningen) Släktskapsförhållandena mellan för avel tillgängliga individer ska vara kartlagda. Släktskapsförhållandena bör följas så långt bakåt i tiden som möjligt, om möjligt tillbaka till kända founders.

En presentation av inavelsgradförändringen, som mått på effektiv populationsstorlek, över tiden bör finnas. Där så är möjligt bör denna beräknas på flera olika sätt.

Statistik över hur många han- respektive hondjur som gått i avel under minst de senaste tio åren ska vara sammanställd. Fördelning av antal avkommor per förälder under samma tidsperiod bör också vara redovisad.

Fertilitetsdata såsom antal betäckningar/dräktighet, antal kullar/hona, antal avkommor/kull, antal parade hondjur som inte blivit dräktiga bör presenteras i en tidsserie över flera år för de djurslag där sådana data är relevanta och möjliga att ta fram (Kan göras för däggdjur, men svårare för fjäderfä, bin och fisk). Med tanke på att fertiliteten kan förändras med stigande ålder bör även avelsdjurens ålder vid respektive parning noteras i redovisningen.

En redogörelse för om det finns vissa linjer inom rasen som är underrepresenterade i aveln bör ingå i underlaget. Om så finns bör man utreda varför dessa djur inte tagits i avel eller endast har få avkommor. Särskild vikt bör läggas vid veterinärmedicinska aspekter.

Gällande avelsrekommendationer eller restriktioner (exempelvis max antal avkommor per handjur, accepterad inavelsgrad hos avkomman mm) för rasen ska presenteras. Även så kallade prestationskrav (pris på funktionsprov, exempelvis jaktprov för hund eller körprov för häst) kan noteras för de raser där sådana finns.

Djurhälsoläget framför allt avseende ärftliga sjukdomar ska vara kartlagt för den aktuella rasen. För djurslag där djurhälsoprogram leder till att tillgängliga avelsdjur är indelade i olika smittskyddskategorier och därför inte bör träffas bör en kartläggning av antal tillgängliga djur i respektive grupp presenteras. Om djurhälsoprogram för att utrota ärftliga sjukdomar finns bör dessa beskrivas såväl som uppgift om vilka individer som bedömts som olämpliga för avel på grund av dessa.

Den eller de raser som kan komma ifråga som inkorsningsraser ska också vara utförligt beskrivna på ett sådant sätt att deras lämplighet som inkorsningsdjur kan bedömas. Särskild vikt ska ligga på likhet och/eller släktskap med den ras de ska korsas in i, djurhälsa och varför rasen ifråga bedöms vara lämplig som inkorsningsras.

Beslutsförankring

Jordbruksverket och dess husdjursgenetiska råd bör alltid ges möjlighet att yttra sig inför eventuella beslut om inkorsning. För föreningar med av Jordbruksverket godkända avelsplaner och/eller plan - och riktlinjer är detta ett krav.

Rasföreningar bör i god tid innan beslut ska tas presentera beslutsunderlagen enligt ovan på årsmöte, avelskonferens eller liknande, samt gärna publicera dem i lämpligt skriftligt forum. Beslut om inkorsning ska ske eller inte bör beslutas på årsmöte.

I detta ärende har enhetschefen Göte Frid beslutat. Handläggaren Jackis Lannek har varit föredragande. I beslutet har även deltagit handläggarna Eva-Marie Stålhammar och Katarina Häll Larsson.

Göte Frid

Jackis Lannek